

DATAOMBUDSMANNENS BYRÅ

PÅFÖLJDSSYSTEMET ENLIGT PERSONUPPGIFTLAGEN

Uppdaterad 27.07.2010

www.tietosuoja.fi

PÅFÖLJDSSYSTEMET ENLIGT PERSONUPPGIFTLAGEN

Allmänt

Systemet för övervakning av personuppgiftslagen baserar sig till en del på att den registrerade har rätt att få information om behandlingen av uppgifter som berör honom själv. Skyddandet av personers integritet och garanterandet av deras rättskydd på det sätt lagen avser förutsätter emellertid dessutom att man vid behov kan ingripa vid ett lagstridigt förfarande som den registeransvarige gör sig skyldig till. Personen (den registrerade) kan för att klarlägga sin sak själv kontakta ifrågavarande registeransvarig. Vid behov kan han föra ärendet till att undersökas av dataombudsmannen. Oberoende av dataombudsmannens åtgärder kan den registrerade alltid också anmoda polisen att undersöka förfaranden vilka stadgats som straffbara enligt personuppgiftslagen, och anmäla dem för åtal.

Förfarande som strider mot bestämmelserna i personuppgiftslagen kan leda till straffrättsliga påföljder. Ett lagstridigt förfarande kan också utgöra grunden för uppkomsten av skadeståndsskyldighet. Personuppgiftslagens straffstadganden tillsammans med bestämmelserna om skadestånd är för sin del ägnade att främja lagenligheten i behandlingen av personuppgifter och därmed redan på förhand förhindra kränkningar av integritetsskyddet.

En registeransvarig kan som arbetsgivare förelägga en anställd en disciplinär påföljd på grund av förfaranden som strider mot bestämmelserna och de föreskrifter och instruktioner som arbetsgivaren utfärdat. När bestämmelser eller utfärdade föreskrifter eller instruktioner inte iakttas, är det arbetsgivarens sak att som ansvarig för registret sörja för att konstaterade försummelser beivras som sig bör.

Tillsynsmyndigheternas åtgärder

Dataombudsmannen handhar anvisning och rådgivning i preventivt syfte angående behandlingen av personuppgifter samt fungerar som tillsynsmyndighet, som kan inom ramen för sin behörighet ingripa vid konstaterad lagstridig behandling av personuppgifter. Ombudsmannen kan med stöd av krav på åtgärder som de registrerade riktar till honom, eller på eget initiativ börja utreda eventuella missförhållanden och lagstridigheter som yppat sig i behandlingen av personuppgifter. Dataombudsmannen ger på begäran även anvisningar och råd till de registeransvariga. Dataombudsmannen kan också verkställa inspektioner hos de registeransvariga.

Dataombudsmannens primära uppgift är därigenom att med föregripande åtgärder inverka på registerföringens lagenlighet. Enligt 40 § personuppgiftslagen skall dataombudsmannen främja god informationshantering samt genom anvisningar och råd sträva efter att ett lagstridigt förfarande inte fortgår eller upprepas. Vid behov skall dataombudsmannen föra saken till datasekretessnämnden för avgörande eller anmäla ärendet för åtal. Innan allmänna åklagaren väcker åtal för ett förfarande som står i strid med personuppgiftslagen skall han

höra dataombudsmannen. Domstolen skall vid behandlingen av ett sådant mål bereda dataombudsmannen tillfälle att bli hörd.

I ärenden som gäller avvisande av den registrerades rätt till insyn eller rättande av fel kan dataombudsmannen emellertid utfärda en bestämmelse för den registeransvarige och vid behov förena denna med vite.

Datasekretessnämnden kan på ansökan av dataombudsmannen:

- förbjuda sådan behandling av personuppgifter som strider mot personuppgiftslagen eller de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den;
- förplikta den som saken gäller att i andra ärenden än de vilka gäller rätt till insyn och rättande av uppgift inom utsatt tid rätta det som har utförts i strid med lag eller som har försummats;
- bestämma att registerverksamheten skall upphöra, om de lagstridiga åtgärderna eller försummelserna väsentligen äventyrar den registrerades integritetsskydd eller hans intressen eller rättigheter, om det inte bestämts om registret i lag;
- återkalla ett beviljat tillstånd, då förutsättningar för beviljande av tillstånd inte längre föreligger eller den registeransvarige handlar i strid med tillståndet eller föreskrifter som fogats till det.

I datasekretessnämndens beslut kan föreskrivas att beslutet skall iakttas trots att ändring har sökts om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat. Datasekretessnämnden kan vid behov förelägga vite för att förstärka beslut som den har fattat på framställning av dataombudsmannen.

I ärende som gäller dataombudsmannens inspektionsrätt eller rättande av uppgift även som i beslut som datasekretessnämnden fattat på framställning av dataombudsmannen får ändring sökas genom besvär hos den förvaltningsdomstol inom vars domkrets den persons hemkommun eller den sammanslutnings hemort befinner sig, som beslutet huvudsakligen berör.

Dataombudsmannen och datasekretessnämnden har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att få information om de personuppgifter som är föremål för behandling samt all den information som behövs för att övervaka att behandlingen av personuppgifterna sker i enlighet med lag. De kan vid behov förena skyldigheten att lämna informationen med vite.

Straffrättsliga påföljder

Personuppgiftslagens 48 § 1 moment innehåller en hänvisning till bestämmelserna i strafflagens 38 och 40 kapitel, i vilken stadgas om straff för personregisterbrott, för

dataintrång i personregister och brott mot den tystnadsplikt som avses i 33 § personuppgiftslagen.

Bestämmelsen om tystnadsplikt i 33 § personuppgiftslagen tillämpas på var och en som behandlar personuppgifter. Straff för brott mot den tystnadsplikt som avses i 33 § utdöms enligt 38 kap. 1 eller 2 § strafflagen, om inte gärningen skall bestraffas enligt 40 kap. 5 § strafflagen eller om inte strängare straff för den bestäms någon annanstans i lag. En person som gör sig skyldig till i 38 kap. 1 § strafflagen avsett brott mot tystnadsplikt kan dömas till böter eller fängelse i högst ett år, och den som gör sig skyldig till brott mot tystnadsplikt som avses i 2 § kan få bötesstraff. För brott mot i 40 kap 5 § strafflagen avsedd tjänsthemlighet kan ådömas böter eller fängelse i högst två år och för brott mot tjänsthemlighet av oaktsamhet till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som genom att göra bruk av en användaridentifikation som han inte har rätt till eller genom att annars bryta säkerhetsarrangemang obehörigen tränger in i ett datasystem där data behandlas, lagras eller överförs elektroniskt eller med någon annan sådan teknisk metod, gör sig skyldig till dataintrång. Det obehöriga intrånget kan också hänföra sig till en särskilt skyddad del av ett sådant system. Till dataintrång gör sig också den skyldig som utan att tränga in i datasystemet eller en del av detta med tekniska specialanordningar obehörigen tar reda på information som finns i ett sådant datasystem. Redan försök till dataintrång är straffbart. Bestämmelsen om dataintrång är sekundär, och åsidosätts om för gärningen har stadgats strängare eller lika strängt straff på något annat ställe i lag.

I 48 § 2 momentet personuppgiftslagen bestäms om personregisterförseelse, som är en till sin karaktär lindrigare gärning än personregisterbrott. I likhet med personregisterbrott bör också personregisterförseelse bestraffas såsom begången uppsåtligen eller av grov oaktsamhet. Straffpåföljden av personregisterförseelse är böter, ifall inte för gärningen har stadgats strängare straff på annat ställe i lag.

Den nytta som erhållits genom brottet bör enligt de allmänna bestämmelserna om konfiskering i 2 kap. 16 § strafflagen dömas förbruten. Med konfiskering avses att den egendom som baserar sig på brottet går förlorad till staten utan vederlag. Nyttan kan dömas förbruten även i fråga om den, på vars vägnar eller till vars fördel gärningsmannen har handlat. Kravet på förbruten egendom kan också riktas mot juridisk person. Också brottsverktyget kan förklaras förbrutet enligt allmänna bestämmelsen.

Om konfiskering ingår förutom de allmänna bestämmelserna i 2 kap. strafflagen specialbestämmelser i ett flertal olika lagar.

Som bilaga till denna broschyr ingår en tabell över straffbara förfaranden som strider mot personuppgiftslagen jämte påföljderna av dessa (Bilaga 1:tabell)

Skadeståndsskyldighet

Den registeransvarige är enligt 47 § personuppgiftslagen skyldig att ersätta den ekonomiska skada eller annan skada som tillfogats den registrerade eller någon annan person av att

personuppgifter har behandlats i strid med personuppgiftslagen. Skyldigheten gäller även lidande som orsakats en person på grund av den olagliga behandlingen.

Skadeståndsskyldighet kan följa på vilket slag som helst av lagstridig behandling av personuppgifter. Skadeståndsskyldigheten förutsätter inte försummelse från den registeransvariges sida. Skadeståndsskyldigheten baserar sig således på principen om det s.k. skärpta ansvar som är oberoende av den registeransvariges vållande.

För att få skadestånd bör personen kunna påvisa att han tillfogats skada på grund av det lagstridiga förfarandet. Skadeståndstalan väcks vid tingsrätten.

Disciplinära påföljder

Det ankommer på den registeransvarige och dennes behöriga ansvarspersoner att tillse att registerfunktionerna och de adb-system som upprätthåller dem svarar mot lagstiftningen och att de arbetstagare som handhar verksamheten har fått behövliga föreskrifter, instruktioner och utbildning om saken. Var och en som deltar i behandlingen av personuppgifter är i sina arbetsuppgifter skyldig att tillse att kraven på dataskydd iakttas på tillbörligt sätt med beaktande av gällande bestämmelser och instruktioner.

Vid en bedömning av vilka som gjort sig skyldiga till eventuella förfaranden som strider mot bestämmelser och föreskrifter, är alltid också det av betydelse, på vilket sätt ledningen har sört för ovannämnda förpliktelser. Med tanke på iakttagandet av instruktionerna är det viktigt, att den registeransvarige på det sätt saken kräver omedelbart ingriper vid förfaranden som strider mot bestämmelser, föreskrifter samt instruktioner.

PÅFÖLJDSSYSTEMET (sanktioner)

PuppL =
Personuppgiftslagen
SL = Strafflagen

Bestämmelse som ingår i personuppgiftslagen (523/1999) och som det är straffbart att bryta mot	Gärningssätt	Straffstadgande och brottsbenämning	Grad av tillräknande	Straffskala
6 § planering av behandlingen	försummar att iaktta vad som bestäms om angivande av ändamålet med behandlingen av personuppgifter	PuppL 48.2 § punkt 1 Personregisterförseelse	Uppsåtligen eller av grov oaktsamhet	Böter
7 § Ändamålsbundenhet	behandlar personuppgifter i strid med personuppgiftslagens bestämmelser om ändamålsbundenhet	SL 38:9 punkt 1 Personregisterbrott	Uppsåtligen eller av grov oaktsamhet	Böter – fängelse i högst ett (1) år.
8 § Allmänna förutsättningar för behandling	behandlar personuppgifter i strid med personuppgiftslagens bestämmelser om allmänna förutsättningar för behandling	SL 38:9 punkt 1 Personregisterbrott	Uppsåtligen eller av grov oaktsamhet	Böter – fängelse i högst ett (1) år.

9 § personuppgifternas relevans och felfrihet	behandlar personuppgifter i strid med personuppgiftslagens bestämmelser om personuppgifternas relevans och felfrihet	SL 38:9 punkt 1 Personregisterbrott	Uppsåtligen eller av grov oaktsamhet	Böter – fängelse i högst ett (1) år.
10 § registerbeskrivning	försummar att iaktta vad som bestäms om uppgörande av registerbeskrivning,	PuppL 48.2 § punkt 1 Personregisterförseelse	Uppsåtligen eller av grov oaktsamhet	Böter
11-12 § känsliga uppgifter	försummar att iaktta vad som bestäms om känsliga uppgifter	SL 38:9 punkt 1 Personregisterbrott	Uppsåtligen eller av grov oaktsamhet	Böter – fängelse i högst ett (1) år.
13 § personbeteckning	försummar att iaktta vad som bestäms om personbeteckning	SL 38:9 punkt 1 Personregisterbrott	Uppsåtligen eller av grov oaktsamhet	Böter – fängelse i högst ett (1) år.
14-21 § behandling för särskilda ändamål	försummar att iaktta vad som bestäms om behandling av personuppgifter för särskilda ändamål	SL 38:9 punkt 1 Personregisterbrott	Uppsåtligen eller av grov oaktsamhet	Böter – fängelse i högst ett (1) år.
22-23 § översändande till utomlands	i strid med 5 kap. personuppgiftslagen översänder personuppgifter till stater utanför Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet	SL 38:9 punkt 3 Personregisterbrott	Uppsåtligen eller av grov oaktsamhet	Böter – fängelse i högst ett (1) år.

24-25 § Information om behandling av uppgifter	försummar att iaktta vad som bestäms om lämnande av upplysningar om behandlingen av uppgifter	PuppL 48.2 § punkt 1 Personregisterförseelse	Uppsåtligen eller av grov oaktsamhet	Böter
26-28 § rätt till insyn	genom att till en registrerad ge felaktig eller vilseledande information hindrar eller försöker hindra honom att utöva rätten till insyn,	SL 38:9 punkt 2 Personregisterbrott	Uppsåtligen eller av grov oaktsamhet	Böter – fängelse i högst ett (1) år.
29 § rättelse av en uppgift	försummar att iaktta vad som bestäms om rättelse av en uppgift i ett personregister	PuppL 48.2 § punkt 1 Personregisterförseelse	Uppsåtligen eller av grov oaktsamhet	Böter
30 § förbuds rätt	försummar att iaktta vad som bestäms om den registrerades förbuds rätt	PuppL 48.2 § punkt 1 Personregisterförseelse	Uppsåtligen eller av grov oaktsamhet	Böter
32 och 34 § skydd av uppgifterna och förstöring av personregister	bryter mot bestämmelserna om skydd av personuppgifter och om förstöring av personregister	PuppL 48.2 § punkt 3 Personregisterförseelse	Uppsåtligen eller av grov oaktsamhet	Böter
33 § Tystnadsplikt	Se ifrågavarande straffstadgande	SL 38:1 Sekretessbrott	Uppsåtligen	Böter – fängelse i högst ett (1) år.

”	Se ifrågavarande straffstadgande	SL 38:2 Sekretessförseelse	Uppsåtligen	Böter
”	Se ifrågavarande straffstadgande	SL 40:5.1 Brott mot tjänstehemlighet SL 40:5.2 brott mot tjänstehemlighet av oaktsamhet	Uppsåtligen Av oaktsamhet	Böter – fängelse i högst två (2) år. Böter – fängelse i högst sex (6) månader.
”	Se ifrågavarande straffstadgande	Möjligt specialstadgande		som bestäms i specialstadgandet
36 § Anmälningsskyldighet	försummar att iaktta vad som bestäms om anmälningar till dataombudsmannen	PuppL 48 § 1 mom. 2 punkt personregisterförseelse	Uppsåtligen eller av grov oaktsamhet	Böter
39 § Datasekretessmyndigheternas rätt att få information och utöva tillsyn	lämnar en datasekretessmyndighet en oriktig eller vilseledande upplysning i ett ärende som gäller behandling av personuppgifter	PuppL 48.2 § 2 punkt personregisterförseelse	Uppsåtligen eller av grov oaktsamhet	Böter
43 § Datasekretessnämndens behörighet att bevilja tillstånd	bryter mot lagakraftvunna föreskrifter som datasekretessnämnden meddelat med stöd av 43 § 3 mom.	PuppL 48.2 § 4 punkt personregisterförseelse	Uppsåtligen eller av grov oaktsamhet	Böter

	försummar att iaktta vad som bestäms om behandlingen av personuppgifter	PuppL 48.2 § 1 punkt personregisterförseelse	Uppsåtligen eller av grov oaktsamhet	Böter
	Se ifrågavarande straffstadgande	SL 38:8 Dataintrång (också försök är straffbart)	Uppsåtligen	Böter – fängelse i högst ett (1) år.

En ytterligare förutsättning för straffbarhet i fråga om **personregisterförseelse** är dessutom, att **gärningen riskerar den registrerades integritetsskydd eller hans rättigheter.**

I fråga om **personregisterbrott** är en ytterligare förutsättning, att **gärningen kränker den registrerades integritetsskydd eller åsamkar honom annan skada eller väsentlig olägenhet.**

Exempel på domstolsutslag:

Högsta domstolen har i sitt utslag (3.7.1998 nr. 2261) ansett, att överlåtelse av personuppgifter mot den registrerades samtycke för annat användningsändamål än det, för vilket uppgifterna hade registrerats, märkbart strider mot de grundläggande målsättningarna för integritetsskyddet. Det var fråga om att personuppgifter överläts för direktmarknadsföring utan att de berörda personerna visste om detta och i strid med direkt förbud.